

Літовка О. П. Інноваційні підходи до формування особистості майбутнього фахівця як громадянина-патріота / О. П. Літовка, Л. В. Нижник // Освіта України в умовах військового конфлікту на Донбасі : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Лисичанськ 27 лютого 2017 р.). – Лисичанськ : ВП «Лисичанський педагогічний коледж Луганського національного університету імені Тараса Шевченка» – Лисичанськ : ФОП Чернов О. Г. – 2017. – С. 112–116.

У статті розглянуто формування активного громадянина-патріота в Лисичанському педагогічному коледжі, інноваційні підходи до формування особистості майбутнього фахівця як громадянина-патріота.

Ключові слова: формування особистості, громадянин-патріот, інноваційні підходи.

Літовка О. П., Нижник Л. В.

Відокремлений підрозділ «Лисичанський педагогічний коледж Луганського національного університету імені Тараса Шевченка»,
м. Лисичанськ

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ЯК ГРОМАДЯНИНА-ПАТРІОТА

На сучасному етапі розвитку й становлення Україна переживає непрості часи і молодь не може бути осторонь цих подій. Наразі у багатьох підлітків, юнацтва батьки мобілізовані, працюють волонтерами, беруть участь у громадських акціях, а переважна кількість допомагають безпосередньо переселенцям із Сходу та надсилають допомогу українській армії. Таким чином, самоорганізація громадянського суспільства, відданість і героїзм пересічних українців, військовослужбовців та добровольців стають одними з визначальних факторів, що дозволяють зупинити агресора. Поряд з цим, ні для кого не є секретом, що під час прямого протистояння з противником певна частка особового складу державних силових структур виявилася не готовою до виконання своїх обов'язків щодо збройного захисту національного суверенітету і територіальної цілісності України і перейшла на бік агресора. Однією з причин такого стану справ стала відсутність у них належної особистої мотивації щодо виконання службових і громадянських обов'язків, зокрема, брак патріотизму. Іншою проблемою є те, що в умовах збройної та інформаційної агресії проти України, економічної кризи у молодіжному середовищі відбулася певна руйнація позитивного образу України як могутньої незалежної держави з унікальною культурною спадщиною. Це зумовлено відсутності єдиного духовного стрижня в системі виховної роботи з молоддю, адже багато років в нашій державі проблема патріотичного виховання піднімалась досить формально, тому її розв'язання сьогодні стало завданням особливо актуальним, першочерговим і невідкладним.

Як показують події останніх років, забезпечення належним чином національного суверенітету і територіальної цілісності України потребує докорінного реформування вітчизняної системи виховання молоді, її спрямування на становлення свідомих громадян і патріотів української соборності. Нині проблема патріотичного виховання набуває особливого значення, оскільки від її вирішення багато у чому залежить майбутнє нашої нації. Патріотичне виховання має чітку цільову настанову – готувати до захисту Батьківщини, і виступає невід’ємною складовою системи забезпечення національної безпеки України. У сучасних умовах актуальним завданням є теоретичне переосмислення підвалин патріотизму й практичне їх утілення, формування нових підходів до національно-патріотичного виховання молоді. Утілення цієї ідеї залежить від багатьох факторів. З-поміж них не останню роль відіграє трансформація освіти та виховання в напрямі переорієнтації на послідовну демократизацію всього освітнього процесу, освітньо-педагогічної ідеології, в тому числі громадянської освіти та національно-патріотичного виховання.

Сучасні тенденції державотворення, які зазнають впливів глобалізаційних та євроінтеграційних процесів, потребують якісно нових змін в освіті. Наразі вищі навчальні заклади покликані не лише давати знання, а й виховувати свідомих громадян, особистостей з широким світобаченням, сприяти самореалізації. Питання патріотичного виховання залишається актуальним і важливим. Відповідно Закону України «Про загальну середню освіту» (стаття 5) виховання громадянина має бути спрямованим передусім на розвиток патріотизму, любові до свого народу, до України. Національне виховання в Українській державі має бути спрямоване на формування світоглядної свідомості, ідей, переконань, ідеалів, традицій, звичаїв, інших соціальне значущих надбань вітчизняної і світової духовної культури. У Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді зазначається, що головна мета національного виховання – набуття молодим поколінням соціального досвіду, успадкування духовних надбань українського народу, досягнення високої культури міжнаціональних взаємин, формування у молоді незалежно від національної належності особистісних рис громадян Української держави, розвиненої духовності, фізичної досконалості, моральної, художньо-естетичної, правової, трудової, екологічної культури. Поняття «патріотизм» на сьогодні набуває ширшого значення, ніж любов до Батьківщини. Можна говорити, що ти щирий патріот, проте не підтверджувати власні слова вчинками. Аналізуючи це, ми виділяємо для себе важливі складові цього поняття, які намагаємося розвивати у студентської молоді. В понятті «патріотизм» ми вбачаємо такі складові: активна участь у соціально-політичному житті країни; любов до рідної держави не словами, а на ділі; шанобливе ставлення до державних символів; екологічна свідомість; повага до прав і свобод людини; відповідальність за свої вчинки; взаємодопомога, волонтерство; толерантність.

Зазначимо, що формування у студентів таких важливих якостей як любов до рідного краю, держави, почуття приналежності до свого народу, обов'язку перед Батьківщиною у Лисичанському педагогічному коледжі стало можливим завдяки якісній системі інноваційних підходів до реалізації соціально-гуманітарної роботи. Становлення громадянських, патріотичних компетентностей у педагогічному коледжі виконується комплексно, цій задачі підпорядкована вся сфера соціально-гуманітарної роботи.

Зокрема, питанням етнічних цінностей, до яких належать насамперед мова, історія, культурні надбання, традиції, сім'я, поняття «Батьківщина» в Лисичанському педагогічному коледжі приділяється значна увага. Всі освітні послуги надаються виключно в україномовному середовищі. Виховна робота в громадянському й національно-патріотичному напрямках реалізується на засадах авторської моделі становлення особистості «Шлях у досконалість», спрямованої на роботу зі студентською молоддю на паралелях курсів чи спеціальностей, результатом якої є створення й постійне поповнення потужного методичного підґрунтя – портфоліо мультимедійних матеріалів громадянського й національно-патріотичного спрямування. По-перше, це матеріали відеотеки адже не секрет, що виховний ефект значно дієвіший при використанні документальні стрічок, відео спогадів, кіно- і фотоматеріалів, звукозаписів, художніх творів, які допомагають створити відповідну емоційну атмосферу в досягненні мети. Це фільми: «Собор на крові», «Україна в синьо-жовтих прапорах», «Степан Бандера. Ціна свободи», «ОУН-УПА – війна на два фронти» тощо. По-друге, це електронні примірники розробок авторських інформаційно-просвітницьких годин. Актуальність окресленої роботи й помітне зростання соціальної ролі інформації в підготовці фахівців зумовило еволюцію форм становлення громадянсько-патріотичної позиції студентської молоді – від успішно апробованої моделі становлення особистості «Шлях у досконалість» до потужного інноваційного «Молодіжного медіацентру. Уа», що започаткований як нова віха в організації позанавчальної роботи і являє собою масштабний інформаційно-аналітичний майданчик для обговорення й вирішення актуальних проблем української держави й суспільства з позицій студентства.

Високі результати в формування громадянськості й національної свідомості студентської молоді коледжу забезпечила акція з висадки із живих квітів національного прапору України, організована на виконання Указів Президента України «Про День Державного Прапора України», «Про відзначення 25-ї річниці незалежності України».

Результативно в межах діяльності молодіжного медіацентру працюють вихованці клубу «Барди», популяризуючи автентичність народної пісні та самобутність українського костюму.

У межах залучення до краєзнавчої роботи, що існує в руслі громадянсько-патріотичного становлення особистості, усвідомлення своєї національної й генетичної приналежності до рідного краю, створено

своєрідний рекламний продукт «Луганщина – світанок України» для участі у днях Луганщини в столиці України.

Таким чином, соціокультурний рух працює в рамках молодіжного медіацентру, що є громадським об'єднанням, згуртовує свідому, патріотично налаштовану молодь регіону. Працює молодь за напрямками тренінгової програми «Інтенсив», здійснюючи перші кроки в напрямку «паблік рілейшин», що практично знайомить молодь із роботою органів місцевої влади. За результатами цієї програми активісти молодіжного медіацентру, зокрема, Гарячкін А., представляв заклад у місті Луцьку в межах форуму «Активні громадяни»; голова студентського парламенту Лисичанського педагогічного коледжу Огієнко Олександр став учасником II Всеукраїнського студентського форуму «Студентське самоврядування – школа лідерства ХХІ століття» у місті Хмельницьку.

У цілому до сфери інтересів активу центру молодіжних ініціатив входить суспільно-значуща тематика: «Інформаційна агресія», «ЄС: вибір української молоді».

Абсолютно новітньою й цікавою для всіх без виключення формою роботи є «Поліція знань», запропонована студентським активом коледжу. Робота студентської «Поліції знань» особлива тим, що при виникненні гострих соціальних питань студенти самостійно проводять відеоінтерв'ювання освітян коледжу – від директора до першокурсників і створюють актуальні репортажі-відповіді на хвилюючі їх проблеми. Результати цих репортажів висвітлюються на загальному й студентському сайтах коледжу у вільному доступі.

Формування активного громадянина-патріота в Лисичанському педагогічному коледжі відбувається й завдяки залученню студентської спільноти до співпраці з громадськими організаціями соціального спрямування: Всеукраїнською Благодійною Фундацією «Право на Захист», «Мальтійською службою допомоги Україні», Міжнародною недержавною гуманітарною організацією АСФ («Action Contre la Faim») в Україні тощо.

Важливою ланкою в становленні майбутнього фахівця як громадянина-патріота є діяльність волонтерського загону коледжу «Милосердя», який мобілізує добровільні зусилля студентів для спільного вирішення суспільних проблем – це і участь у екологічних й еколого-патріотичних акціях, соціальних проектах супроводу ветеранів та людей з обмеженими можливостями та ін.

Макросегментом з реалізації завдань громадянського й патріотичного виховання в Лисичанському педагогічному коледжі виступає діяльність музейного комплексу, на базі якого функціонують потужні лабораторії, літературні студії, залучаючи до різноманітних форм роботи (педагогічних читань, дайджестів, фрилансів та мультидіалогів, музейних уроків провідних фахівців галузі нашого регіону), реалізуючи завдання професійного та національного напрямку становлення майбутнього фахівця. Це такі музеї й фахові лабораторії, як: музеї «Історії коледжу», «Сучасного українознавства», «Історії освіти і педагогіки»; «Центр мов»; «Лабораторія

фахової компетентності педагога дошкільної освіти», «Лабораторія ознайомлення з живою природою», «Лабораторія початкової освіти».

Задля сприяння вихованню у молоді почуття особистої та національної гідності на базі музейного комплексу коледжу розпочала власну історію «Зала Слави та Подвигу», що представлена сьогодні експозиціями «Там на Аскольдовій могилі...», присвячена жертвному подвигу перших українських кіборгів; «Тріумф і трагедія: союзники у Другій світовій»; як знак єднання з усім українським народом – виставка «Зима, що нас змінила», присвячена загиблим героям Небесної сотні; «Випускники коледжу – учасники АТО» й новостворена «Хрещені вогнем у полум'ї» художника Михайла Дяченка, що ілюструє українських героїв різних епох; до 25-ї річниці Незалежності України підготована нова експозиція «Під синьо-жовтим прапором свободи земля нескорена мого народу».

Своєчасне реагування на суспільні вимоги зумовили апробувати нові за змістом заходи та напрями роботи – це створення на сайті коледжу національно-патріотичної сторінки «Мій рідний край», електронної виставки «Декомунізація» за підтримки Українського інституту національної пам'яті, медіавісника «Історія права людини» та ін.

Родзинкою останніх років стало створення програм громадянського й національно-патріотичного виховання, кожна з яких представлена плеядою авторських фільмова них проєктів-презентацій з відповідним змістовим навантаженням. Так, в ювілейному у державотворенні педагогічний колектив, реалізуючи заходи щодо святкування річниць Незалежності України, створив телекомунікаційний проєкт «Країна є – країна завжди буде», що містить у собі 6 блоків: «Культура України жива і неповторна», «Етнічні регіони України», «Міста України», «Дива України», «Спортивна Слава України», «Віхи історії», кожен з яких являє собою естетичний взірєць надання інформації та ефективний засіб формування національної самосвідомості молоді людини.

2015 року успішно апробована медійна програма «Скарби твої безцінні, Україно», що складається з 23-х авторських відеокommунікаційних проєктів за методиками «занурення в національну культуру, «рівний – рівному». Найбільшу зацікавленість у глядацької аудиторії викликали такі як «Україно, ти для мене диво!», «Українці. Портрет нації», «Жінка-українка: енциклопедія життя», «Видатні діячі освіти України», «Українська пісня – духовне обличчя нації». Вони супроводжуються мультимедійними матеріалами, повідомленнями про інформаційні джерела їх створення.

Потужний вплив на аудиторію мають фільмовані проєкти програми «Бренд», що являє собою 9 самостійних авторських проєктів, створених в освітніх цілях.

Загальновідомо, що Україна, як і будь-яка держава потребує свідомих громадян, для яких патріотизм є особистою моральною потребою. Як правило, ця чеснота не успадковується генетично, вона формується внаслідок виховання. Патріотизм – це той чинник, який об'єднує населення країни в одну націю, він є запорукою розвитку держави. Саме тому соціально-

гуманітарна робота в коледжі постійно спрямовується на пошук інноваційних шляхів формування громадянський і патріотичних рис студентства. Ми не збираємось зупинятись на досягнутому і в найближчому майбутньому плануємо розширити спектр заходів громадянсько-патріотичного становлення майбутнього фахівця, що будуть спрямовані на: реалізацію принципу особистісно-якісного підходу в навчально-виховний процес вищого навчального закладу; відновлення єдності громадянської, професійної й особистісної позицій, розкриття їхнього органічного взаємозв'язку; використання потенціалу навчальних дисциплін, зміст яких пов'язаний з відносинами людини й суспільства; підвищення рівня ознайомленості викладачів (насамперед – кураторів студентських груп), студентів з різноманітними формами студентського самоврядування тощо.

Література:

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К.: «Либідь», 1997. – С. 347.
2. Концепція національно-патріотичного виховання молоді [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/legislation/other/5397/> – Назва з екрану.
3. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/344/2013> – Назва з екрану.